

Läsförståelse

Tid: 60 minuter
Inga hjälpmedel

Namn:

Födelsedatum:

Testdatum:

Maxpoäng: 35

Del 1 - Insändare

Läs insändarna och svara på frågorna genom att kryssa för om varje påstående är rätt eller fel under varje insändare.

Insändare 1

För hög musik på restauranger skadar kundupplevelsen

Jag tycker själv mycket om att gå ut och äta och gör det ganska ofta. Att äta ute bör vara en njutning, men när ljudnivån blir för hög förstör det tyvärr ofta hela upplevelsen med restaurangbesöket.

Många restaurangägare kan tro att hög musik hjälper till att skapa en livlig atmosfär och döljer bakgrundsljud, men i verkligheten skapar det ofta obehag och missnöje bland gästerna.

Ljudvolymen blir ett hinder för att föra samtal och umgås med vänner och familj. I stället för att skapa en varm och inbjudande miljö kan det leda till att människor undviker restaurangen helt. Förutom att störa gästerna kan för hög musik också påverka arbetsmiljön för de anställda på ett negativt sätt. Anställda som arbetar långa timmar i en bullrig miljö kan drabbas av ökad stress och trötthet, vilket i sin tur kan påverka deras prestation och servicekvalitet.

Jag vill inte på något sätt argumentera för att restauranger inte bör spela musik. Musik kan definitivt bidra till att förbättra stämningen och upplevelsen. Men det är viktigt att restaurangägare anpassar volymen så att den kompletterar atmosfären i stället för att helt ta över.

För att åstadkomma en positiv förändring uppmanar jag restaurangägare att mäta ljudnivån för att objektivet mäta ljudnivån i restaurangen och för att säkerställa att den inte överskrider rekommenderade gränser för inomhusmiljöer.

Så fortsätt gärna spela musik men på lagom nivå!

Maria

Fråga	Rätt	Fel
1. Om musiken är för hög kan det leda till att människor inte går dit.	☐	☐
2. Restaurangägarna måste anpassa musiken.	☐	☐

Insändare 2

Koppla hunden!

Jag är ofta ute och går, och det är inte ovanligt att jag ser okopplade hundar. Enligt mig kan det här leda till flera olika problem, hunden kan bli påkörd, det kan bli bråk mellan två okopplade hundar men framför allt är det jobbigt för hundrädda människor. Dessutom är det faktiskt lag på att ha hunden kopplats mellan 1 mars och 20 augusti.

Jag känner flera personer som är rädda för hundar, men detta verkar inte vara något som många hundägare bryr sig om. Hundar kan vara väldigt skrämmande för vissa människor och de kan ha olika anledningar till sin rädsla, som att ha blivit attackerad av en hund som barn eller bara generellt tycka att hundar är skrämmande.

Okopplade hundar är svåra att ha full kontroll över och kan enkelt springa i väg och skrämma upp andra djur, detta är extra allvarligt under perioder när vilda djur har ungar. Jag hoppas verkligen att hundägare tänker på detta, i värsta fall kan faktiskt en okopplad hund skrämma upp andra djur så mycket att de dör av skräck.

Jag tycker också att det borde vara enklare för hundägare med en kopplad hund, då vet de alltid var den befinner sig. Även om hunden drar är det lättare än om den springer sin väg.

Vi kommer snart att få nya grannar, och de har en hund. Redan första dagen de var här hade de hunden lös. Det känns jobbigt för grannsämjan att behöva ta upp det här samtidigt som de är nya och borde ligga lite lågt i början och bland annat ha hunden kopplad. Så jag ber er, tänk på konsekvenserna av att inte koppla era hundar och ta ansvar för att hålla dem kopplade när ni är ute i allmänna områden. Det är inte bara ett problem för de som är hundrädda, det påverkar också den allmänna tryggheten och kontrollen över era egna hundar. Så snälla, koppla era hundar och visa hänsyn mot alla delar av våra gemensamma utrymmen.

Stefan

Fråga	Rätt	Fel
3. Stefan tycker att alla hundägare borde visa mer hänsyn och koppla sina hundar.	☐	☐
4. Stefan nämner att vilda djur kan bli så skrämde att de dör om de blir jagade av en hund.	☐	☐

Insändare 3

Föräldrar måste ta sitt ansvar!

Jag jobbar som lärare i grundskolan sedan många år tillbaka, jag trivs jättebra med mitt jobb. På senare år har skolan dock fått tampas med fler och fler kränkningar som tyvärr har ökat i och med sociala medier. Det här problemet hade vi inte innan eleverna började koppla upp sig mot snapchat, facebook, instagram och säkert andra sidor som jag inte känner till.

Just nu undervisar jag i årskurs sex, det är trettio elever i varje klass, varav en del har en eller flera NPF-diagnoser eller språkstörningar. Många har inte svenska som modersmål, vi spenderar många timmar i veckan på att läsa tillsammans för att kunna hitta elevernas kunskapsluckor. Eleverna ska dessutom få möjlighet att utveckla sina förmågor; reflektera, diskutera, se samband och så vidare. Jag behöver alltså skapa olika material för eleverna; ett material för eleverna som inte når målen, ett "standardmaterial", och ett utmanande för de som siktar på ett högre betyg, så att de inte dör av tristess i klassrummet. Som ni säkert förstår är det minst sagt fullt upp.

Om du som förälder upplever att ditt barn blir utsatt under skoltid så kommer jag släppa allt för att stötta och samtala med alla involverade. Men om ditt barn blir utsatt för trakasserier efter skoltid på sociala medier så önskar jag att du för det första alltid håller koll på vad era barn gör på mobilen. Sedan sparar allt, och slutligen tar kontakt med den andra föräldern. Skolans personal finns till för att utbilda ditt barn. Vi kan inte också vara föräldrarnas privata, digitala poliser. Vi räcker inte till.

Tack alla mina föräldrar, ni låter mig göra det jag är bäst på - undervisa era barn.

Kerstin

Fråga	Rätt	Fel
5. Kerstin menar att sociala medier skapar problem med trakasserier.	☐	☐
6. Eleverna i sexan går i små klasser.	☐	☐
7. Kerstin tycker att föräldrarna måste hålla koll på sina barns mobiler.	☐	☐

Insändare 4

Inför skoluniform i svenska skolor

Att ha skoluniform i skolan är ekonomiskt fördelaktig för föräldrarna plus att det tar kortare tid att välja kläder på morgonen. Vissa elever kollar på vilka märken de andra eleverna bär och dömer dem utifrån det. Det blir då en hets att köpa märkeskläder men det är inte alla som har råd med det. Det är klart att det inte är okej att döma en person från utsidan men det händer tyvärr ofta. Det finns många elever som inte har råd med märkeskläder och kan bli mobbade vilket kan leda till utstötning. Om man bara har skoluniform att välja på blir det enklare att välja kläder, för det finns inget annat val än att ta på skoluniformer. Detta gör att eleverna snabbare kan komma i väg på morgonen, vilket kan förebygga sen ankomst.

Det finns naturligtvis aspekter kring skoluniform som är mindre positiva, till exempel att skoluniform kan göra att man förlorar en del av sin personlighet eftersom klädsel speglar till viss del speglar den.

Oftast består skoluniformer (till tjejer) av en kort kjol och en skjorta med en tjocktröja över. Killarna är tänkt att ha långbyxor med en skjorta eller en kortare byxa och en kortärmad pikétröja. Det är tänkt så att det ska finnas två uppsättningar av skoluniformer.

Avslutningsvis så tycker jag att skoluniformer ska införas även på alla kommunala skolor, för det finns fler fördelar än nackdelar med skoluniform. Med skoluniform skulle många problemlösas, som exempelvis samhörighet i skolan för alla har på sig likadana kläder. Ingen skulle inte heller bli utanför på grund av kläderna. Jag anser att det bara finns positiva saker angående att införa skoluniform på skolorna runt om i Sverige.

Erik

Fråga	Rätt	Fel
8. Erik tycker att det vore bättre för föräldrars ekonomi med skoluniform.	☐	☐
9. Erik ser enbart fördelar med skoluniform.	☐	☐
10. Erik tycker inte kommunala skolor ska ha skoluniform.	☐	☐

Insändare 5

Slopa trängselskatten!

När trängselskatten i Stockholm infördes var många oroliga för vilka konsekvenser ett sådant politiskt beslut skulle få. Enligt mig står det nu klart att trängselskatten misslyckats i alla sina syften. Det är dessutom dyrt och även orättvist för de bilister som verkligen måste ta bilen till jobbet. För att inte tala om vilken administration det innebär för yrkesförare. Dessa har visserligen ett maxbelopp att betala dagligen men hanteringen kring trängselskatten kvarstår.

Tanken var att antalet fordon skulle minska men så har det inte blivit. Nu ökar trafiken åter i ungefär samma takt som innan trängselskatten infördes. Infrastrukturen som skulle finansieras av intäkterna från trängselskatten har ingen sett röken av, pengarna flyter i stället fritt i statskassan.

Ytterligare en aspekt är att vissa bilister anpassar sina passager till de tider som är billigare än andra, det kan både leda till att de blir sena och därför kör för fort eller att de i stället skyndar sig för att hinna tid och i detta fall också kör för fort. Något som leder till en ökad risk för olyckor där både de själva och andra trafikanter riskerar att drabbas.

Stoppas inte denna idiotskatt innan det är för sent kommer framtidens bilister att minnas den som det första steget i utvecklingen som ledde till en övervakningsstat där alla våra rörelser fångas av kameror.

Svepskålen om minskad trängsel kommer man att ha glömt för länge sedan.

Kalle

Fråga	Rätt	Fel
11. Kalle är för trängselskatten.	☐	☐
12. Yrkesförare betalar ett maxbelopp per dag.	☐	☐
13. Kalle tycker att det är bra att staten får in pengar via trängselskatten.	☐	☐

Del 2 – Porträtt

Läs texten om Olof Palme och svara på frågorna. Det finns tolv frågor uppdelade i tre delar. Läs instruktionerna för varje del innan du svarar på frågorna. Frågorna kommer i kronologisk ordning i varje del.

Olof Palme

Olof Palme föddes 1927 i Stockholm. Pappan tillhörde en överklassfamilj, men han dog när Olof bara var sju år gammal. Mamman kom från en tysk släkt och hon talade gärna tyska i hemmet. Olof Palme gick i privatskola och vid 17 års ålder tog han studenten. Därefter reste han till USA för att studera och det var där hans intresse för internationella frågor väcktes. Efter vistelsen i USA läste han till jurist. Trots att Olof Palme kom från en överklassfamilj engagerade han sig tidigt i socialdemokratin.

Olof Palme (1927–1986) var en av Sveriges mest kända politiker någonsin. Han var Socialdemokraternas partiledare mellan 1969–1986 samt statsminister 1969-1976 och 1982-1986.

Fredagen den 28 februari 1986 lämnade Olof och hustrun Lisbet Palme biografen Grand på Sveavägen i Stockholm efter att ha sett en film. Palme hade meddelat säkerhetspolisen att han inte ville ha skydd. Vid tunnelgatan avlossades två skott. Palme träffades av ett skott i ryggen och föll till marken. En kula snuddade vid Lisbet Palme. Sex minuter efter midnatt konstaterade man på Sabbatsbergs sjukhus att Olof Palme var död.

Trots intensiv utredning har polisen ännu inte gripit någon för mordet, flera personer har suttit häktade men bevisen har inte räckt till för att döma dem. Idag har Palme en gata uppkallad efter sig, den heter Olof Palmes gata och går mellan Sveavägen och Norra Bantorget.

När det gällde inrikespolitiken var Palme relativt traditionell men inom utrikespolitiken var han normbrytande. Han var aktiv i kampen mot diktaturer i öst och väst, och han bekämpade kolonialism och upprustning. Palme blev under 1970- och 1980-talen en av de främsta talesmännen i världen för förtryckta folk och för fred. Sedan han mördats den 28 februari 1986 hyllades han världen över för sina insatser.

Palme engagerade sig i sociala orättvisor, både i Sverige och i andra länder. Palmes regering införde en politik för att minska inkomstskillnaderna och förbättra levnadsstandarden för alla medborgare. Palme införde så kallades socialvårdsreformer, han genomförde flera omfattande socialvårdsreformer som syftade till att skapa ett mer rättvist samhälle. Han ökade anslagen till utbildning, sjukvård och sociala tjänster och stärkte arbetarnas rättigheter.

1976 vann de borgerliga partierna en klar seger och Palme tvingades avgå som statsminister. Under sex års tid var Palme oppositionsledare, det var en roll han inte gillade. Det var under dessa år som han åtog sig internationella uppdrag i FN, bland annat som officiell medlare i kriget mellan Irak och Iran.

I valet 1982 segrade Socialdemokraterna och Palme blev återigen statsminister. Nu attackerade de borgerliga partierna hårt Palmes politik och Palme tvingades söka stöd hos Vänsterpartiet i många frågor för att kunna få majoritet i riksdagen.

Olof Palme var den mest berömde statsminister vi har haft i modern tid. Det var en skakad nation som lördagen den 1 mars 1986 tog emot nyheten om att Olof Palme hade mördats kvällen innan. Begravningen ägde rum den 15 mars 1986 i Adolf Fredriks kyrka på Sveavägen i Stockholm. Olof Palme efterlämnade hustrun Lisbeth samt sönerna Mårten, Joakim och Mattias.

DEL A: Det finns fyra frågor och varje fråga har fyra svarsalternativ. Endast ett av alternativen är rätt, kryssa för detta.

14. Vilket yrke hade Olof Palme i grunden?

- A Han var jurist.
- B Han var ekonom.
- C Han var statsvetare.
- D Han var journalist.

15. Förutom att vara statsminister var Palme också .....?

- A Partisekreterare
- B Partiets talesman.
- C Partiets språkrör.
- D Partiledare.

16. Vilket år blev Olof Palme statsminister första gången?

- A År 1959.
- B År 1969.
- C År 1968.
- D År 1960.

17. Var hade Olof Palme varit när han blev mördad?

- A På konsert.
- B På teater.
- C På restaurang.
- D På bio.

DEL B: Kryssa för ett alternativ som stämmer bäst med den markerade delen av utdraget.

18. "**Trots att** Olof Palme kom från en överklassfamilj engagerade han sig tidigt i socialdemokratin". Vad menas med "**trots att**" i det här sammanhanget?
- A Fastän
B Eftersom
C Tack vare att
D I enlighet med att
19. "När det gällde inrikespolitiken var Palme relativt traditionell men inom utrikespolitiken var han **normbrytande**". Vad menas med "**normbrytande**" här?
- A Konventionell
B Nyttänkande
C Återhållsam
D Rebellisk
20. " Det var under dessa år som han åtog sig internationella uppdrag i FN, bland annat som officiell **medlare** i kriget mellan Irak och Iran." Vad menas med "**medlare**" här?
- A Ledare
B Motståndskamp
C Förhandlare
D Ordförande
21. " Palme tvingades **söka stöd hos** Vänsterpartiet i många frågor för att kunna få majoritet i riksdagen." Vad menas med "**söka stöd hos**" här?
- A Gå över till
B Be om hjälp av
C Värva väljare
D Ta över ministrar

DEL C: Svara kortfattat på frågorna.

22. Var väcktes Palmes intresse för internationella frågor?

Svar: .....

23. Varför har ingen häktats för mordet på Palme?

Svar: .....

24. Vad heter gatan som är uppkallad efter Olof Palme?

Svar: .....

25. I vilken kyrka hölls Olof Palmes begravning?

Svar: .....

Del 3 – Artikel

Läs miniartikeln i rutan och komplettera sammanfattningen med hjälp av ordlistan, A-I, nedan. **Skriv rätt bokstav, A-I, i rutorna på ditt svarsblad.**

Jäst mat

Jäsning är en process där bakterier och jäst får en organisk substans att brytas ner till enklare ämnen; särskilt den syrefria anaeroba nedbrytningen av socker till alkohol, det vill säga tillverkning av öl eller vin. Jäsning inom livsmedelsförädling är omvandlingen av kolhydrater, växtbaserad mat, till alkoholer och koldioxid eller organiska syror med hjälp av jäst, bakterier eller en kombination av båda, under anaeroba syrefria förhållanden. Jäsning antyder vanligtvis att mikroorganismernas påverkan är att föredra och processen används för att producera alkoholhaltiga drycker som vin, öl och cider.

Jäsning används också vid jäsning av bröd och för konserveringstekniker för att skapa mjölksyra i sura livsmedel som surkål, torkade korvar, Kimchi och yoghurt, eller vinäger för användning vid inläggning av livsmedel.

Nobelpristagaren Dr Elie Metchnikoff var en av de första forskarna som insåg fördelarna med att äta jästa livsmedel. Hans forskning under tidigt 1900-tal fokuserade på bulgarer. Han trodde att daglig konsumtion av yoghurt var ett stort bidrag till deras överlägsna hälsa och livslängd.

Bulgarer förfinade konsten att avgifta och bevara mjölk, det vill säga att ta bort laktosen och förspjälka proteinerna och omvandla den till yoghurt och ost. I århundraden använde européer vin som en källa till rent, hållbart vatten. Kaukasier använde kefirgryn för samma ändamål: avgifta mjölkprodukter för att göra kefir. Grönsaker jästes också för att bevara dem från förruttelse, som Kimchi i Korea.

De flesta av de inlagda produkterna som finns på våra livsmedelshyllor var en gång en jästprodukt: inlagd gurka, surkål och till och med ketchup. Men eftersom jäsning inte alltid är en enhetlig process, hittade tillverkare ett annat sätt att göra dessa produkter. De började använda vinäger eller andra syror för att lägga in grönsakerna, vilket gav en väl fungerande jäsprocess. Detta möjliggjorde massproduktion och längre hållbarhet för dessa produkter. Men den traditionella metoden med jäsning används fortfarande av vissa individer och småskaliga producenter som värdesätter de unika smakerna och hälsofördelarna med jästa livsmedel.

Komplettera sammanfattningen:

I början av 1900-talet framförde Dr Flie Metchnikoff sin tro att bulgarernas **26.** .... och goda hälsa kunde tillskrivas att de åt jäst mat varje dag. Genom att **27.** .... och konservera mjölk kunde de omvandla den till **28.** .... och **29.** .... I andra delar av Europa konsumerades jäst **30.** .... som ett alternativ till rent vatten. Vissa grönsaker jästes vilket gav dem en längre livslängd, men numera görs detta genom inläggning.

Välj bland orden i rutan. Du ska INTE använda alla orden.

A.	att inta
B.	yoghurt
C.	livslängd
D.	inlagda produkter
E.	vin
F.	Kimchi
G.	ost
H.	Avgifta
I.	grönsaker

Del 4 – Lucktest

Fyll i luckorna i nedanstående meningar. Skriv enbart ETT ord i varje lucka. Välj bland orden i rutan. Du ska INTE använda alla orden.

över bältet motsats sällan med jämt skylla ångra mot musiken

- Man vet aldrig hur Henrik kommer att rösta. Ibland är han **31**. ..... oss och ibland är han inte.
- När jag var yngre var min far **32**. ..... hemma. Han åkte nästan alltid på affärsresor vilket gjorde att mamma fick ta hand om hemmet.
- Du får **33**. ..... dig själv. Du valde själv att investera i aktier även om du visste att det var riskfyllt.
- Är du för eller **34**. ..... abort? Jag stödjer kvinnors rätt att göra abort.
- Det är viktigt att sätta på dig **35**. ..... innan du kör bil.

Slut på testet!